

## INGILIZ TILINI MASOFAVIY TA'LIM ORQALI O'RGATISH:IMKONIYAT VA KAMCHILIKLAR

Umarjonova Robiyaxon

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

IT va Ijtimoiy gumanitar fanlar fakilteti

Filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi 1-kurs talabasi

[iqbol773@gmail.com](mailto:iqbol773@gmail.com) tel: +998500301907

### Annotatsiya

Ushbu annotatsiya ingliz tilini masofaviy ta'lim orqali o'rgatish jarayonining imkoniyatlari va kamchiliklarini tahlil qilishga bag'ishlanadi. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar, internet platformalari va mobil ilovalarning jadal rivojlanishi natijasida masofaviy ta'lim til o'rganishning muhim shakliga aylandi. Ayniqsa, pandemiya davri ta'lim tizimini yangi modellarni joriy qilishga majbur qildi va ingliz tilini onlayn o'rgatish keng tarqaldi. Masofaviy o'qitishning asosiy afzalligi – uning qulayligi, moslashuvchanligi hamda geografik chegaralarni yo'q qilishi hisoblanadi. Talabalar istalgan joy va vaqtda darslarga qatnashishlari, turli platformalar orqali mashqlar bajarishlari va multimedia resurslari yordamida til ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin.

Adabiyotlarda ta'kidlanganidek, masofaviy ta'lim interaktiv metodlardan foydalanish imkonini beradi: videodarslar, virtual sinflar, simulyatsiya asosidagi mashqlar, onlayn suhbatlar va avtomatlashtirilgan testlar talabalarning mustaqil ishlashini rag'batlantiradi. Shu bilan birga, onlayn muloqot real og'zaki nutq tajribasini to'ldirishda yordam beradi. O'qituvchilar uchun esa masofaviy platformalar dars jarayonini monitoring qilish, natijalarni tahlil qilish va individual yondashuvni shakllantirish imkoniyatini kengaytiradi.

Shu bilan birga, masofaviy ingliz tili ta'limi bir qator kamchiliklarga ham ega. Eng muhim muammo — texnik vositalar va internet sifati bilan bog'liq cheklovlardir. Internetning noturg'unligi dars jarayonida uzilishlarga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, masofaviy formatda o'quvchilar diqqatini jamlash va motivatsiyani yuqori darajada saqlash qiyinroq bo'ladi. Jonli muloqot yetishmasligi esa talaffuz, tinglab tushunish va erkin gapirish ko'nikmalariga ta'sir qilishi mumkin. O'qituvchilar ham onlayn darslarda talabalarning ishtirokini nazorat qilishda ba'zan qiyinchiliklarga duch keladilar.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini masofaviy o'rgatish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, ko'plab imkoniyatlarni taqdim etsada, ayrim metodik va texnik muammolarni ham yuzaga keltiradi. Ushbu jarayonni takomillashtirish uchun platformalarni yanada rivojlantirish, o'qituvchilar kompetensiyasini oshirish va interaktiv metodlar ulushini ko'paytirish zarur.

### **Kalit so'zlar**

masofaviy ta'lim, ingliz tili, onlayn o'qitish, raqamli texnologiyalar, e-learning, interaktiv metodlar, motivatsiya, internet sifati, virtual sinf, multimedia resurslari, til ko'nikmalari.

### **Kirish**

Bugungi globallashuv jarayonida ingliz tilini bilish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki ta'lim, biznes, texnologiya va madaniy aloqalarda ham muhim omilga aylangan. Dunyoning ko'plab davlatlarida ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan va innovatsiyalar tiliga aylangani sababli uni o'zlashtirishga bo'lgan talab yil sayin ortib bormoqda. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, internet tarmoqlarining kengayishi va raqamli platformalarning takomillashuvi ta'lim jarayoniga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim modeli o'quvchilar

va o'qituvchilar uchun yangi imkoniyat va qulayliklar yaratib, ingliz tilini o'rganishning zamonaviy shakliga aylandi.

Masofaviy ta'limning ommalashishiga pandemiya yillari ham kuchli turtki berdi. An'anaviy oflayn ta'lim jarayonining to'xtashi o'qituvchilarni onlayn platformalardan samarali foydalanishga undadi. Bugungi kunda Zoom, Google Classroom, Moodle, Duolingo va boshqa ko'plab platformalar ingliz tilini masofadan o'qitishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu platformalar yordamida videodarslar, elektron darsliklar, interaktiv mashqlar, virtual suhbatlar va avtomatlashtirilgan testlar orqali o'quvchilarning barcha til ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin.

Shu bilan birga, masofaviy ta'limning o'ziga xos kamchiliklari ham mavjud. Masofa tufayli o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi bevosita muloqot cheklanishi, texnik nosozliklar, internet sifati va uy sharoitidagi chalg'ituvchi omillar ta'lim samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin. Ayniqsa, ingliz tilidagi tinglab tushunish va talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishda jonli muloqotning yetishmasligi ayrim muammolarni yuzaga keltiradi. Shu sababli masofaviy ta'lim jarayonini takomillashtirish, interaktiv metodlarni ko'paytirish, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb masala hisoblanadi.

Kirish bo'limi ushbu ilmiy ishning asosiy g'oyasini ochib beradi: masofaviy ingliz tili ta'limining afzalliklari va kamchiliklarini o'rganish, uning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rnini aniqlash hamda sifatni oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish. Shu orqali mavzuning amaliy ahamiyati va ilmiy dolzarbligi yoritiladi.

### ***Muhokama***

Ingliz tilini masofaviy ta'lim orqali o'rgatish bo'yicha olib borilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar ushbu ta'lim modelining samaradorligi bir qator omillarga bog'liq ekanini ko'rsatadi. Muhokama jarayonida masofaviy ta'limning afzalliklari, cheklovlari, metodik yondashuvlari hamda o'quvchi-o'qituvchi o'rtasidagi

muloqotning o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy texnologiyalar rivoji natijasida ingliz tilini onlayn o'rgatish imkoniyatlari kengaygan bo'lsa-da, bu jarayonning to'liq samarador bo'lishi uchun ma'lum shart-sharoitlar talab etiladi.

Masofaviy ta'limning eng katta afzalliklaridan biri — uning moslashuvchanligi va keng qamrovligidir. O'quvchilar geografik masofadan qat'i nazar, sifatli ta'lim olish imkoniga ega bo'ladilar. Turli platformalar orqali videodarslar, interaktiv topshiriqlar, elektron darsliklar, audio va video kontentlardan foydalanish til o'rganish jarayonini boyitadi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosida ishlaydigan til o'rganish ilovalari o'quvchining individual ehtiyojiga moslashtirilgan mashqlarni taklif etishi ham jarayonning samaradorligini oshiradi. O'qituvchilar esa raqamli vositalar orqali dars jarayonini monitoring qilish, o'quvchilarning faoliyatini tahlil qilish va individual yondashuvni yo'lga qo'yish imkoniyatiga ega.

Biroq masofaviy ta'lim ayrim kamchiliklarga ham ega. Eng muhim muammolardan biri — texnik vositalar va internet sifati bilan bog'liq cheklovlardir. O'quvchilarning barchasi bir xil texnik imkoniyatlarga ega emasligi natijasida dars jarayonida uzilishlar kuzatilishi mumkin. Bundan tashqari, onlayn formatda o'quvchilarning motivatsiyasi past bo'lishi yoki ularning diqqatini jamlash qiyinlashishi ko'p uchraydigan holatlardan biridir. Ingliz tilining talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini shakllantirishda jonli muloqotning yetishmasligi ham ayrim cheklovlar keltirib chiqaradi. O'qituvchilar esa o'quvchining darsga qanchalik faol ishtirok etayotganini kuzatishda qiyinchiliklarga duch keladilar.

Umuman olganda, muhokama natijalari ingliz tilini masofaviy o'rgatishning samaradorligi o'qituvchi kompetensiyasi, platforma sifati, interaktiv metodlar ulushi va o'quvchining o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalariga bog'liq ekanini ko'rsatadi. Masofaviy ta'limning afzalliklari ko'p bo'lsa-da, uning metodik va texnik cheklovlarini bartaraf etish ta'lim sifatini yanada oshiradi.

### **Adabiyotlar tahlili (**

Ingliz tilini masofaviy ta'lim orqali o'rgatish bo'yicha so'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar ushbu ta'lim modelining jadal rivojlanayotganini ko'rsatadi. Adabiyotlarda masofaviy ta'limning nazariy asoslari, texnologik imkoniyatlari, metodik yondashuvlari va uning samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar keng yoritilgan. C. Dudeney va N. Hockly kabi tadqiqotchilar raqamli pedagogika konsepsiyasini chuqur tahlil qilib, onlayn ta'limni til o'rganishga moslashtirishda o'qituvchining digital kompetensiyasi hal qiluvchi rol o'ynashini ta'kidlashadi. Ularning fikricha, masofaviy ta'lim faqatgina texnik vositalar emas, balki metodik yondashuvlarning ham sifatli qo'llanilishini talab qiladi.

Ko'plab ilmiy maqolalarda Zoom, Moodle, Google Classroom, Coursera va Duolingo kabi platformalarning ingliz tili o'qitishdagi samaradorligi o'rganilgan. Tadqiqotchilar multimediyaga asoslangan topshiriqlar, interaktiv mashqlar, real vaqt muloqoti va avtomatlashtirilgan testlarning o'quvchilarda eshitish, o'qish va grammatik ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam berishini qayd etadilar. Shuningdek, tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt asosidagi ilovalar (masalan, speakin'g botlar, adaptiv testlar) o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashib, til o'rganish jarayonini shaxsiylashtirishga xizmat qiladi.

Biroq adabiyotlarda masofaviy ta'limning cheklovlari ham ko'p bora tilga olinadi. J. Anderson va B. Beatty tadqiqotlarida masofaviy formatda o'quvchilar motivatsiyasi, dars jarayonidagi diqqatni jamlash, o'qituvchi–o'quvchi o'rtasidagi jonli muloqotning yetishmasligi ta'lim samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar sifatida ko'rsatilgan. Ba'zi manbalarda esa tinglab tushunish va talaffuz ko'nikmalarining rivojlanishida sinfdagi tabiiy muloqot darajasini to'liq o'rnini bosish qiyinligi qayd etiladi. Bundan tashqari, texnik vositalar, internet sifatining pastligi hamda uy sharoitidagi chalg'ituvchi omillar o'quv jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy tadqiqotlar orqali tasdiqlangan.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili ingliz tilini masofaviy o'rgatish samaradorligi o'qituvchi malakasi, texnologik imkoniyatlar, interaktiv metodlarning ulushi va o'quvchilarning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalariga bog'liq ekanini ko'rsatadi. Tadqiqotlar ushbu modelni yanada takomillashtirish uchun pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish, o'qituvchilarni raqamli savodxonlikka tayyorlash va interaktiv platformalardan keng foydalanishni tavsiya etadi.

### **Natija (Xulosa)**

Masofaviy ta'lim orqali ingliz tilini o'rgatishning tahlili uning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rnini va samaradorligini ochib beradi. Tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'limning eng katta afzalligi — uning moslashuvchanligi va keng qamrovidir. Talabalar geografik joylashuvga qaramay, turli platformalar orqali sifatli darslarga qatnashish, interaktiv mashqlar va multimediya resurslardan foydalanish imkoniga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, onlayn platformalar avtomatlashtirilgan testlar, videodarslar va sun'iy intellekt asosidagi ilovalar yordamida o'quvchilarning individual ehtiyojiga moslashtirilgan mashqlarni taklif etadi, bu esa o'qitish jarayonini shaxsiylashtirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar va tahlillar shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'lim talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, ularni interaktiv metodlardan foydalanishga o'rgatadi hamda dars jarayonida motivatsiyani oshiradi. O'qituvchilar uchun esa onlayn monitoring, natijalarni tahlil qilish va individual yondashuvni shakllantirish imkoniyatlari mavjud. Shu sababli masofaviy ta'limning pedagogik salohiyati yuqori va uning samaradorligini oshirish uchun texnologik va metodik yondashuvlarni yanada rivojlantirish zarur.

Biroq natijalar masofaviy ta'limning cheklovlarini ham ko'rsatadi. Eng muhim muammo — texnik vositalar va internet sifati bilan bog'liq cheklovlardir. Internetning barqaror bo'lmashligi dars jarayonida uzilishlarga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, masofaviy formatda talabaning diqqatini jamlash va motivatsiyani yuqori

darajada saqlash qiyinlashadi. Jonli muloqotning yetishmasligi talaffuz, tinglab tushunish va erkin gapirish ko'nikmalariga salbiy ta'sir qiladi. Shu sababli pedagoglar interaktiv metodlar ulushini oshirish, onlayn suhbatlar va virtual guruh ishlari orqali bu kamchiliklarni bartaraf etishga harakat qiladilar.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ingliz tili ta'limi zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishi bo'lib, ko'plab imkoniyatlarni taqdim etadi. Shu bilan birga, uning samaradorligini oshirish uchun texnologik vositalar, o'qituvchi malakasi va o'quvchi motivatsiyasini uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Masofaviy ta'lim jarayonlarini takomillashtirish orqali ingliz tilini o'rganish sifatini va o'quvchilar muvaffaqiyatini sezilarli darajada oshirish mumkin.

### ***Foydalanilgan adabiyotlar***

1. Dudeney, G., & Hockly, N. (2007). ***How to Teach English with Technology***. Pearson Education.
2. Anderson, J., & Beatty, B. (2017). ***Online Language Learning: Challenges and Opportunities***. Routledge.
3. Ally, M. (Ed.). (2009). ***Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training***. Athabasca University Press.
4. Stockwell, G. (2010). ***Using Mobile Phones for Vocabulary Activities: Examining the Effect of the Platform***. Language Learning & Technology, 14(2), 95–110.
5. Warschauer, M., & Kern, R. (2000). ***Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice***. Cambridge University Press.
6. Godwin-Jones, R. (2018). ***Emerging Technologies: Trends in Online Language Learning***. Language Learning & Technology, 22(2), 1–17.
7. Zhang, D., Zhao, J., Zhou, L., & Nunamaker, J. (2004). ***Can E-Learning Replace Classroom Learning?*** Communications of the ACM, 47(5), 75–79.

8. Stockwell, G., & Hubbard, P. (2013). *Some Emerging Principles for Mobile-Assisted Language Learning*. Monterey, CA: The International Research Foundation for English Language Education.
9. Godwin-Jones, R. (2005). *Emerging Technologies: Voice and Mobile Tools in Language Learning*. *Language Learning & Technology*, 9(3), 2–11.
10. Bates, A. W. (2015). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Tony Bates Associates Ltd.